1893 - 1963
70-ЛІТТЯ ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-6337

РІК LXX. Ч. 144. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1-го СЕРПНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 1, 1963 No. 144. VOL. LXX.

ЗДА ВІДПОВІДЯТЬ РЕПРЕСИВНИМИ МИТАМИ НА ОБМЕЖУВАННЯ ЇХ ІМПОРТУ ДО ЕВРОПИ

Вашингтон. — Американський уряд обмірковує тепер встановлення репресивних мит у торговельних взаєминах з державами Европейського Спільного Ринку за непомірне збільшення ними митних оплат на імпортовану Америкою до Европи свійську птицю, внаслідок чого був припинений майже цілком американський імпорт цієї птиці до Західньої Німеччини. Попередні леґальні заходи в напрямку встановлення репресивних мит будуть започатковані вже найближчими днями. Рішився на таку відплатну акцію у відношенні до держав Европейського Спільного Ринку американський уряд після того, як провід Европейської Економічної Спільноти заявив, що він не змінить своєї митної політики, застосованої до імпорту свійської птиці із ЗДА, який є однією з найважливіших ділянок в американському експорті сільськогосподарських продуктів до Европи. Леґальні заходи в справі встановлення репресивних мит будуть проведені за обов'язуючим Загальним договором про мита і торгівлю. Ці заходи можуть виявитися в збільшенні митних оплат, або й теж в обмеженні імпорту деяких товарів чи продуктів з Европи до ЗДА. В урядових колах оцінюють, що ЗДА втратили протягом минулого року щонайменше 46 мільйонів долярів внаслідок обмеження імпорту їхньої свійської птиці на ринки держав Европейського Спільного Ринку, що його членами є Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ. Більшість з американських імпортів свійської птиці припадає на Західню Німеччину. Остаточна форма американської відплатної акції ще не устійнена. Можливість незастосування Америкою відплатних мит господарські експерти добачують тільки в тому випадку, якщо Рада міністрів Европейської Економічної Спільноти погодиться розв'язати справу в задовільний для ЗДА спосіб уже в найкоротшому часі. Обмеження імпорту свійської птиці викликало в господарських колах ЗДА побоювання, що так же само може бути обмежений імпорт теж і в інших ділянках сільськогосподарської продукції, що мало б неґативний вплив на дальші торговельні взаємини ЗДА із державами Европейського Спільного Ринку. Справою дальшого розвитку цих взаємин й евентуального встановлення репресивних мит займається тепер сенатська комісія для закордонних справ.

ПРОПОНУЮТЬ ПАМ'ЯТНИК ПОНЕВОЛЕНИМ НАЦІЯМ

Проєкт пам'ятника поневоленим націям. Між 12 прапорами цих поневолених націй, що стояли б обабіч зоряного американського, передбачений і синьо-жовтий український прапор.

Денвер. (К. Крупський) — Свого часу на сторінках „Свободи" було згадано про те, що член редакційної колеґії „Кетолик Реджистер", Роберт Ремзей, який видав брошуру з ілюстраціями прапорів поневолених Москвою народів і спричинився до того, що ті прапори, в тому числі й український, несено під час паради Американського Леґіону у вересні 1961-го року, —має ще один прекрасний плян для вшанування поневолених народів.

Тепер Роберт Ремзей є редактором газети „Ди Вест Вірджінія Реджистер", що виходить у Вілінґу, Вірджінія, і є офіціозом католицької дієцезії, яка начисляє 110 000 вірних. У цій газеті з 12-го липня появилась стаття Р. Ремзея, назву якої „Пропонується пам'ятник для вшанування Поневолених Народів" видрукувано великими літерами через цілу сторінку. Тут же вміщено світлину проєкту такого пам'ятника, а біля неї текст закону число 86-90 та світлину автора резолюції проф. Лева Добрянського.

Ось що пише Роберт Ремзей в цій справі:

„В 1961-му році я жив у Денвері, Колорадо. Перед відкриттям 43-ої Крайової Конвенції Американського Леґіону я був лише кілька місяців членом його станиці в Лейден - Чілес Вікерсгем. Як член станичного комітету, я запропонував створити частину, яка мала б вшанувати Поневолені Народи під час паради Леґіону 11-го вересня. Я висловив переконання, що ці народи найкраще можна буде вшанувати несенням їхніх національних прапорів.

„Не зважаючи на те, що час і деякі інші чинника були проти нас, нам таки вдалось сформувати таку частину з 13-ма прапорами поневолених народів (в державному законі ч. 86-90 згадано 22 поневолені країни). Ці прапори несли летуни з Лаврі Ейр Форс Бейз в Денвері, а перед ними маршувало чотири леґіонери з написом „Американський Леґіон салютує Поневоленим Народам". По обох сторонах несено американські державні прапори.

„Щоб поширити те, що ми започаткували для вшанування Поневолених Народів.

(Закінчення на стор. 2-ій)

Де Ґоль апелює до єдности і співпраці професійних груп

Париж. — Закордонна преса звернула в першу чергу увагу на ті місця понеділкової пресової конференції французького президента де Ґоля, які стосувалися міжнародних справ: договору про припинення атомових детонацій, східньо-західнього пакту неагресії, французько-американських взаємин, Німеччини, митних тариф, відношення до Британії і т. п. Зате французька преса більше уваги прикладає до заторкнених де Ґолем справ соціяльних і господарських відносин у самій Франції. На тій своїй пресовій конференції де Ґоль звернувся до всіх станових і професійних груп співпрацювати у ділянці справедливого розподілу добробуту, що його дає нинішня французька економіка. Той його заклик стоїть у зв'язку з загостреною кампанією, поведеною проти режиму де Ґоля робітничими спілками та хліборобством. Робітничі спілки огірчені урядовим законопроєктом, який м. і. забороняє проголошування страйків без 5-денного попередження, а хліборобські організації борються проти низьких цін на хліборобські продукти. Де Ґоль хоче звести за спільний стіл фабричну адміністрацію, робітничі спілки та хліборобські організації, вказавши на такі факти зміненого господарського життя Франції, як трикратна фабрична продукція у порівнанні з передвоєнним часом, двократна сільсько-господарська продукція і — чотирикратне число молоді в середніх школах Франції.

АТОМОВИЙ ДОГОВІР БУДЕ ПІДПИСАНИЙ В НАЙБЛИЖЧИХ ДНЯХ

СЕНАТОРИ ВАГАЮТЬСЯ ЩОДО СВОЄЇ УЧАСТИ В ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО МОСКВИ

Вашингтон. — В найближчу п'ятницю вечером, або найдалі в суботу вранці має відлетіти до Москви американська делеґація для остаточного підписання договору про частинне припинення атомових детонацій. Головою тієї делеґації буде, як передбачувано відразу, державний секретар Дін Раск та поруч із ним виїдуть такі високі державні урядовці: директор Аґенції для контролі зброєння і роззброєння, Вільям Фостер, кол. амбасадор ЗДА в Москві, тепер головний дорадник Президента в совєтських справах Лювеллин Томпсон, заступник державного секретаря для европейських справ Ричард Дейвіс і заступник асистента державного секретаря для публічних зв'язків Джеймс Ґрінфілд. Зате під знаком запиту опинилось питання, чи до цієї делеґації буде включена також група сенаторів з обох партій. Спершу передбачалось, що по два сенатори з обох партій поїдуть від Сенатської Комісії для закордонних справ, по одному від Комісії військових справ та один представник Комісії для справ атомової енергії. Однак два найстарші республіканські сенатори в Комісії для закордонних справ МекКінлі Дірксен з Іллиной і Берке Гікенлупер з Айови відмовились поїхати до Москви. Ото ж не відомо, чи в цій ситуації поїдуть голова демократичної більшости в Сенаті Майк Мансфілд з Монтани і голова Комісії для закордонних справ сен. Дж. В. Фулбрайт з Аркензо, бо вони тоді були б представниками Демократичної партії, а не Сенату та його закордонної Комісії. Відмова республіканських сенаторів не означає їхньої опозиції до атомового договору — зазначують вашингтонські коментатори, а тільки нехіть одверто маніфестувати солідарність Республіканської партії з закордонною політикою теперішньої Адміністрації. Договір про частинне припинення ядрових експериментів — в атмосфері, на землі і під водою — має добрі шанси на ратифікацію більшим числом голосів, ані ж вимаганих дві треті. Загальні настрої в американському народі — як це видно з листів до Білого Дому та з голосів преси — прихильні до атомового договору. Найтемнішим його пунктом є сумнів, чи він не причинеться до піднесення престижу сателітської Східньої Німеччини — коли б, наприклад, в дальшому ході західних розмов з Совєтами, пришло до якогось пакту неаґресії, учасником якого була б і Східня Німеччина, або коли б Східня Німеччина прилучилася до атомового договору, як „суверенна" держава. З уваги на гострий спротив Західньої Німеччини, щоб у будь-якій формі перепачковувано визнання Східньої Німеччини, З'єдинені Держави повідомили вже Західню Німеччину, що вони не допустять Східньої Німеччини, як „контраґента" атомового договору. Після понеділкової заяви французького президента Шарля де Ґоля, в якій він недвозначно таврував переговорювання „англосаксів" з Совєтами „понад голови" Европи і, зокрема, Франції, про европейські справи, американська делеґація, яка тепер виїздить до Москви, буде ще обережніша в розмовах з Хрущовим про всі справи, що стосуються союзників Америки — твердять газети. Західньо - німецький міністер закордонних справ д-р Ґергард Шредер, який висловився був прихильно про американсько - совєтський атомовий договір, наразився на гострі атаки збоку своїх колеґ з Християнсько - демократичної партії. Західня Німеччина — твердять тамошні газети — тільки тоді погодилась би на східньо - західній пакт неаґресії, коли б Совєти погодились на принцип самовизначення всієї Німеччини, або — коли б в будь - який інший спосіб Совєти сприяли об'єднанню Німеччини. За найменшу передумову вважається совєтські ґарантії щодо волі і безпеки Західнього Берліну. Тому, що у Москві перебуватимуть від кінця цього тижня державний секретар Дін Раск і британський міністер закордонних справ лорд Гюм, то не підлягає сумніву, що вони матимуть з Хрущовим наради в різних міжнародних справах.

Президент Кеннеді перестерігає Бразилію проти вивласнювання американських підприємств

Вашингтон. — У вівторок 30-го липня ц. р. президент Кеннеді приймав у Білому Домі групу відвідувачів з Бразилії, студентів і вчителів. У виголошеній до них промові Президент торкнувся справи започатковуваної бразилійським урядом конфіскати майна — посілостей і підприємств — американських корпорацій і заявив, що кожне таке вивласнення мусить бути проводжуване чесно із ґарантією виплати задовільного відшкодування власникам, які своїми засобами і працею допомогали будувати бразилійське господарство. В дальшому своєї промови президент Кеннеді ще раз підтвердив, що ЗДА підтримували і будуть підтримувати започаткований ними „Союз для поступу" і що вони є прихильниками чесного розподілу багатств та достатків між країнами Південної Америки.

Атомова Комісія погоджується на приватне користування нуклеарним пальним

Вашингтон. — Комісія для справ атомової енерґії ЗДА заявила свою згоду на урядовий законопроєкт, який дозволятиме приватним підприємствам використовувати нуклеарне пальне в індустрійному виробництві. Згідно з цим законопроєктом федеральний уряд зречеться свого монополю в тій ділянці і від тепер приватні підприємства матимуть право уживати згідно з власними диспозиціями нуклеарне пальне, включно із ураніем і плютонієм. Про згоду атомової комісії надавати такий дозвіл приватним підприємствам і продавати їм нуклеарне пальне повідомив представник Атомової комісії д-р Вільнос на засіданні Об'єднанної Конґресової комісії для справ атомової енерґії, що відбулося у вівторок 30 липня ц.р.

Марокко приєднує еспанську територію біля міста Іфні

Рабат. — Офіційна марокканська аґенція повідомила, що Марокко перевело анексію більшости території, що її до цього часу займала Еспанія в місті Іфні та околиці. Вся та територія невелика, коло 650 кв. миль включно з безлюдною піскововою надбережною смугою і таким же безлюдним куснем пустині Сагари, разом із неповна 40.000 мешканців. Еспанія дістала ту територію від Марокка в 1860 році. Те марокканське повідомлення заскочило еспанські керівні кола. Проголошений у відповідь еспанський комунікат стверджує, що в Іфні та його околиці нема ніяких воєнних дій ані рухів військ та що бажання Еспанії зберігати добрі взаємини з Марокко були заманіфестовані під час відвідин короля Гассана II в Мадриді з початком цього місяця. Одначково справа Іфні, як і північноафриканських міст Севти і Мелілі навпроти Ґібралтару були предметом розмов між марокканським королем та еспанським урядом. Населення в тих містах здебільша еспанське, а африканці становлять меншину. Марокканський комунікат признає, що саме місто Іфні залишиться надалі під еспанським управлінням. Додатково марокканський уряд ствердив, що справа Іфні буде поладнана мирно у порозумінні з Еспанією.

Ще один англієць, совєтський шпигун, втік до СССР

Москва. — „Ізвєстія" з минулого вітвірка принесли у двох реченнях вістку, що Г. А. Р. Філбі, що про нього той совєтський часопис твердить, що він займав „високе становище в британській розвідчій службі", — просив дати йому політичний азиль і подався на совєтське громадянство. Ці обидві його просьби — стверджують „Ізвєстія" — совєтський уряд поладнав прихильно. Філбі бачили востаннє 23 січня ц. р. в Бейруті, в Ливані. Він жив там, як середньо-східній кореспондент лондонських часописів „Лондон Обсервер" і „Ді Економіст". 1 липня ц. р. Едвард Гіт, лорд королівської печаті, заявив в палаті громад, що британські власті ствердили, що Філбі був „тим третім", який перестеріг англійських дипломатів, що стояли на совєтській шпигунській службі, Гю Бурджеса і Доналда МекЛіна, що їм грозить арештування, і завдяки тому вони втекли до Москви в 1951 р. Сам Філбі був теж британським дипломатом, а після виступлення з державної служби дістав рекомендацію до названих вгорі поважних часописів. У пресі появився здогад, що Філбі став був також членом британської розвідчої служби і виконував шпигунську роботу на дві сторони. Він зник з Бейруту, залишивши карточку своїй дружині з просьбою вибачити йому, що не попрощався, та з обіцянкою, що він швидко стягне її до себе. Совєтські чинники спершу відпекалися зв'язку з Філбі — тепер виявилось, що британські відомості були правдиві.

Губернатор Флориди твердить, що громадянські права загрожують праву власности

Вашингтон. — Губернатор Флориди Фарріс Браєнт заявив під час переслухань в сенатській торговельній комісії, що Конґрес ЗДА повинен виступити на оборону й охорону приватної власности, загроженої урядовим законопроєктом про скасування расової сеґреґації. Губернатор Браєнт заперечив рішуче твердження уряду, що расова дискримінація є тягарем для міжстейтової торгівлі та що Конґрес може визнати її незаконною стосовно до постанов Конституції, які ґарантують свободу торгівлі. На думку Браєнта, уділення свободи усім, щоб вони могли ходити куди хочуть і купувати що хочуть, могло б поставити на дальший плян свободу багатьох інших громадян ЗДА диспонувати вільно своїм мастком. Закінчив свій виступ Браєнт словами, що „коли більшість втрачає свою свободу, тоді й меншість позбавляється надії на неї". Також деякі інші переслухані губернатори та діячі висловлювали переконання, що евентуальне схвалення Конґресом урядового законопроєкту про расову інтеґрацію буде нестерпною несправедливістю і порушенням діючого Закону про Громадянські Права.

В Арґентині звільнено з в'язниці 150 опозиційних діячів

Буенос Айрес. — Протягом останніх трьох тижнів, значить, після виборів, що відбулися в дні 7-го липня цього року, звільнено з в'язниці 150 діячів опозиційних партій і професійних спілок, які були арештовані у зв'язку з виборами. Президент Ґвідо запевнив представників Генеральної Конфедерації Праці, що незабаром буде звільнених ще 50 профспілкових діячів. Згідно з проголошеними свого часу офіційними даними, у зв'язку з виборами ув'язнено в Арґентині яких 400 політичних і профспілкових діячів і тому після звільнення половини з них, ще яка половина залишається й далі в тюрмі. В політичних колах сподіваються, що й решта буде звільнювана поступово, по яких 20 осіб. Має відбутися це звільнення найдалі до 12-го жовтня, себто до інавґурації нового уряду. Більшість із арештованих у зв'язку з виборами була ув'язнена під закидом підривних дій, деяких обвинувачувано в корупції і різного роду зловживаннях. Багато політичних діячів були арештовані без судового доручення за наказом президента держави. Між звільненими востаннє діячами є й видавець щоденника Ель Мундо, як теж кількадесять службовців колишнього уряду Артура Фрондізі.

Едвард Козак приготовляє виставку своїх образів у Гантері

Гантер, Н. Й. — Тут, серед Кетскільських гір, в пансіоні „Ксеня" при шляху 23-А, в найближчу суботу, 3-го серпня цього року, о год. 4 по пол., буде відкрита виставка образів Едварда Козака, який головно відомий як карикатурист і сатирик, редактор та ілюстратор „Лиса Микити". Едвард Козак, колишній учень Олекси Новаківського, виставляє 37 образів — олії, темпери, акварелі, туші і ґваші, у тому числі багато образів з приватних збірок. Рисунків і карикатур на цій виставці не буде, — зате тематикою виставлених образів будуть здебільша побутові і вояцькі мотиви, пейсажі і композиції. Поза офіційною частиною на відкритті, на якій будуть підкреслені заслуги Едварда Козака, як маляра та журналіста, вечером того самого дня відбудеться цікава програма, в якій виступатиме сам мистець, „винахідник" безсмертного вже Гриця Зозулі, як також два відомі письменники - гумористи Іван Керницький і Микола Понеділок. На фото: Едвард Козак у підготові до виставки своїх праць, першої за останніх 10 років.

В Манілі відбувається конференція трьох голов тихоокеанських держав

Маніля. — У столиці Філіппін відбувається тепер конференція президентів Філіппін і Індонезії, Діосдада Мацапаґаля і Сукарна, та маляйського прем'єра Тунку Абдула Рахмана. Головним предметом тієї конференції є проблема створення нової держави Маляйзії, яка охоплюватиме теперішні Маляї та британські колонії Північного Борнео і Сараваку, і разом матиме коло 10 мільйонів населення. Індонезійський президент Сукарно спершу сильно противився тому плянові, потім у принципі погодився, але, коли в мин. місяці підписано в Лондоні відповідний договір, знову повів компанію проти пляну Маляйзії, погрожуючи „розторощенням" її. Він вимагає, щоб у Північному Борнео і Сараваку переведено спершу плебісцит. Нова держава, яка мала б за собою морську потугу Британії, була б південно-азійською фортецею проти зазіхань комуністичного Китаю на Південну Азію і Океанію. Не відомо, чи тепер у Манілі прийде до згоди, чи Сукарно вестиме проти Маляйзії партизанську війну в Північному Борнео.

В АМЕРИЦІ

● **Під час так званого Залізничного Ярмарку** у Вестбері, Лонґ Айленд, в останньому тижні серпня цього року показуватимуть 4 моделі залізниць у повному їх бігу на спеціяльно побудованих рейках, що будуть одні з одними перехрещуватися чи бігти одні над одними. Кожний з отих моделів викінчений до останніх подробиць.

● **В залізничій ситуації** в ЗДА нема змін; поруч із перманентними нарадами в конґресових комісіях — секретар праці В. Вілярд Вірц веде посередницьку акцію між робітничими спілками та залізничими компаніями, щоб довести між ними до такої згоди, яка зробила б зайвою інтервенцію Конґресу, себто прийняття ним спеціяльного закону про обов'язковий державний арбітраж.

● **Професор хірурґії в Колумбійському університеті в Ню Йорку,** хірурґ шпиталю ім. Мері Бессет в Куперставні, Н. Й. 49-річний д-р Джеймс Мітгефер помер в мин. неділю внаслідку покусання шершенями. Він став на драбину, щоб скинути дикий виноград, що засланяв вікно його дому в Куперставні, не знаючи, що там скривалось гніздо шершенів, які заатакували його. Він втратив притомність, коли його перевозили до шпиталю і, не відзискавши її, помер в 5 годин пізніше.

● **На пляжі Коні Айленд** в Ню Йорку грім вдарив в минулий понеділок у групу троїх дітей, при чому 12-річна дівчинка Джойс Віллінски згинула, а дві інші жертви лежать у важкому стані в шпиталі. У місцевості Ню Рошелл під Ню Йорком гураґан знищив два купальні доми на пляжі, при чому 14 осіб було ранених. Хуртовина прийшла несподівано між 2 і 3 по пол.

● **Секретар торгівлі Лютер Годжес** склав листу 16 найкращих учених фахівців-метеорологів, одночасно з адміністраційними здібностями. Із них він поручив Президентові 40-річного Роберта Вайта з Гардфорду, Конн., на нового шефа Бюра Погоди.

Рідношкільна нарада відбулася в Дітройті

Дітройт. (І. Б.) — Минулої неділі, 28-го липня, відбулася на оселі „Діброва" нарада президії Тимчасового Організаційного Центру опікунів Українознавчих Шкіл західньої округи Шкільної Ради при УККА. Під проводом голови інж. Д. Березовського обговорено програму праць опікунів на шкільний рік 1963/64 і між іншим вирішено: піддержати акцію Шкільної Ради в напрямі притягнення якнайбільшого числа української молоді до Українознавчих Шкіл, перевести в тій справі широку інформаційну акцію через українську пресу, завершити організацію опікунів у вище названому центрі, дати Шкільній Раді матеріяльну поміч і розпочати з початком шкільного року пропаґанду за висилкою щонайменше одної тисячі нашої молоді на відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні.

У СВІТІ

● **Найбільше у світі місто Токіо** доводить до розпачу закордонних туристів тамошнім традиційним куріозом, що тамошні вулиці або зовсім не мають назв, або так називаються, що ніякий европеєць ані американець тих назв не вимовить і не затямить. Тому, що в 1964 р. в Токіо відбудуться Олімпійські ігрища — відбуваються вже тепер „хрестини" багатьох вулиць. Покищо на тисячі токійських вулиць тільки 69 мають назви.

● **Буддистські жреці** заповіли, що дадуть цього тижня в буддистських пагодах вказівки своїм вірним, як мають поводитись у відношенні до режиму католицького президента Нґо Дінг Дісма, який своїм автократизмом настторожив проти себе буддистів, які становлять 70% населення. Буддисти відразу перестерегли, що до їхніх паґод напевне перекрадуться урядові аґенти - донощики, щоб затіяти якусь нову провокацію.

● **Сензаційна судова розправа в Лондоні** проти лікаря д-ра Стіфена Варда, який знайомив гарні молоді дівчата легких обичаїв з членами англійської аристократії і посередньо спричинився до скандалу, внаслідку якого захитався був уряд прем'єра Мекміллена, — наближується до кінця. Оборонець Варда зрікся дальших доказів на невинність свого клієнта і в кінцевій промові твердив, що державна прокуратура тому потягла до відповідальности Варда, щоб знайти в ньому жертвенного козла з уваги на публічну опінію, обурену на любовну скандалістику кол. військового міністра Джона Профумо.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5:0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сиґі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mony orders виставляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Відповідь де Ґоля

Паризький кореспондент „Свободи" у своїй статті: „Франція перед найважчою пробою", надрукованій у попередньому числі цього щоденника, цілком правильно передбачив, яке становище займе французький президент Шарль де Голь у відношенні до тридержавного договору про частинне припинення атомових детонацій. На своїй пресовій конференції з минулого понеділка де Голь, признавши, що той атомовий договір, що його склали ЗДА, Британія і СССР, своєю антиатомовою інтенцією добрий, але практично цілком безвартісний, рішуче відмовився приступити до нього. Він мотивував просто: поки ЗДА й СССР мають великі склади різнородної атомової зброї, поки вони продукуватимуть атомову зброю і поки не зліквідовано загрози атомової війни та не проголошено заборони вживати атомову зброю — Франція також не може виректися свого права на неї. Між рядками заяви де Голя можна вичитати, що Франція могла б не переводити дальших атомових експериментів, якби Америка поділилася з нею формулами, потрібними для продукції атомової зброї. Так само де Голь відкинув суґестію щодо підписання східньо - західнього пакту неаґресії. Запевнивши, що Франція ні на кого не буде нападати, де Голь застерігся, що долю Західньої Европи не можна вирішувати „понад її голову" — з прозорою алюзією, щоб ЗДА й СССР не повторили помилки Ялтинського договору, за яким ділено країни й народи, не спитавши їхньої думки і волі. Але водночас де Голь з притиском підкреслив традиційні „приязнь і союз" Франції та Америки, без уваги на актуальні політичні розбіжності думок, зумовлені зміненими відносинами в Зах. Европі, зокрема у Франції.

Довгій і вичерпній заяві де Голя не можна відмовити логіки та слушности. Де Голь перейде в історію Франції, як той її великий патріот, який вперто й послідовно боровся проти стягання Франції до ролі друго- чи третьорядної держави. Якщо зруйнована і безсильна Франція мусіла проковтувати образи, коли Ф. Д. Рузвелт і В. Черчилл не запросили її до Ялти і раз-у-раз ставили її перед доконані факти, які стосувалися її власної долі і долі европейського континенту, то тепер вона в куди кращій ситуації. Ця змінена ситуація дозволяє їй вести самостійну політику. У цій своїй політиці де Голь не раз в ім'я престижу і задля амбіції грати провідну ролю в Европі — шкодить єдності Заходу і вносить фермент навіть у ту „малу Европу", яку становить 6-членна Европейська Економічна Спільнота. Але завжди одна помилка тягне за собою другу: помилки де Голя є логічною реакцією на помилковість американської політики на европейському терені за останньої війни і зараз після неї.

Читаючи тексти промов американського Президента і його державного секретаря чи британського прем'єра і після того французького президента де Голя, — на превеликий жаль — не можна опертися враженню що де Голь є нині єдиним державним мужем, який не формує політики своєї держави під тиском совєтського атомового шантажу. Де Голь не відкидає думки про покращання взаємин із Совєтським Союзом, він не заперечує, що в СССР змінилися дещо „людські вілносини". Але він куди рішучіше і водвертіше ніж ЗДА і Англія відкинув підступну пропозицію Хрущова на договір про ненапад, вказуючи на нісенітність — ставити на одну дошку союз вільних країн, яким є НАТО, і групу комуністичних держав, уярмлених Москвою та спертих на поліційній системі правління.

Донощики — опора режиму

Із започаткуванням частинної десталінізації, чи, як її називають, боротьби з „культо мособи", багато людей в СССР й у світі сподівалися, що водночас із розкриттям страхітливих злочинів Сталіна буде розкрита і найстрашніша зараза сталінського часу — *донощицтво*.

Також і деякі з українських письменників в Україні, між ними й Максим Рильський, сподівалися, що згине „наклепника останнього ім'я", що зникнуть із „радянської дійсности" усі „братопродавці з білими руками і з чорними серцями", — усі ті, що встеляли „анонімовими листами дорогу в кар'єру і в чини".

Проте, ця сподівана і проголошувана в перші місяці десталінізації боротьба із заразою донощицтва так і не розгорнулася. Поза єдиним випадком виключення з початком 1962-го року одного із совєтських критиків Якова Ельсберґа із Спілки письменників СССР за доноси на своїх колеґ-письменників і за його причетність до їх фізичної ліквідації, боротьба з донощицтвом не проявилася нічим. Навпаки, усі сталінські донощики й наклепники перейшли під спеціяльну опіку й охорону Хрущова і його колективного керівництва.

Багато яскравих прикладів толерування, а то й зберігання хрущовським режимом системи сталінського донощицтва, включно з оригінальними донощиками та зрадниками того часу, наведено в нелеґально переданому з СССР для опублікування за кордон і надрукованому в лондонському журналі „Енкавнтер", в книжці 7-ій за липень 1963-го року, листі одного не названого совєтського письменника.

Колишнім донощикам і зрадникам, як стверджує автор цього листа, нічого не сталося. Вони й далі працюють на своїх становищах, не зважаючи на всі важкі злочини, що тяжать на їх совісті. Залишився також на своєму пості — як голова секції критиків в Інституті світової літератури ім. М. Горького — виключений із Союзу письменників Яків Ельсберґ. Працює на становищі директора видавництва „Совєтский Писатель" Н. Лесючевський — той, що був спричинником розстрілу совєтських поетів Бориса Корнілова й Бенедикта Лівшіца, довголітнього ув'язнення письменниці Олени Таґер і смерти в концтаборі письменника Н. Заболоцького. На провідному пості зостається і Владимір Єрмілов, спричинник репресій у відношенні до багатьох своїх літературних колеґ, провідник боротьби із ревізіонізмом і автор статті „Сталін — це гуманізм". На професорському становищі в Інституті світової літератури Московського університету працює Роман Самарін, ініціятор репресій проти багатьох професорів та викладачів цього університету. Головним редактором журналу „Огонек" залишається драматург Анатолій Софронов, спричинник смерти багатьох совєтських молодших і старших письменників. Добиваються щораз вищих чинів і ініціятор цькування Бориса Пастернака, завідувач відділу літератури і мистецтва ЦК КПСС Д. Полікарпов, як теж А. Романов, — той, на чиїй совісті ув'язнення Солженіцина, автора повісти „Один день Івана Денисовича".

Реєстр названих у цьому листі донощиків і наклепників можна б доповнити довгим рядом таких же братовбивців, що діяли в догоду Сталінові в Україні. Це вони відіграли останнім часом вирішальну ролю в громленні молодих письменників в Україні. І це вони, як і їхні московські колеґи, залишаються найвірнішою опорою хрущовського режиму і виконавцями його спрямованої на придушення творчої свободи екстермінаційної політики.

„МИРНА РЕВОЛЮЦІЯ" АМЕРИКАНСЬКИХ НЕГРІВ

Рівно сто років тому, за почином славного президента Абрагама Лінкольна, негритянське населення цієї країни дістало свободу. Від скасування невільництва до повного зрівняння в правах 19 мільйонів громадян негритянського походження перейшли важкий і тернистий шлях. У сторіччя звільнення американських негрів, населення ЗДА, а з ним буквально і всі народи світу, з надзвичайною увагою і напруженням слідкують за тим, що на сторінках американської і світової преси носить назву: „Мирної революції".

Одні вважають, що ця революційна стихія знайде своє завершення в демократичному ладі, інші пророкують глибокі потрясення всієї етнічної, господарської, суспільно - культурної і політичної структури ЗДА. Є й такі песимісти, які передбачають гостру боротьбу чорного населення цієї країни, навіть у формі кривавих насильств.

„Ми надто довго чекали на „ласкавість" білих супроти нас, — заявила журналістам одна негритянка на Флориді, — тепер пора до акції з нашого боку. Ми не спочинемо, поки не здобудемо належних нам прав". Що це не пусті фрази, свідчать щоденні пресові вістки з „поля бою". Хвиля добре зорганізованих демонстрацій зростає з кожним днем, і всі свідомі того, що це — тільки початок лявіни, яка перекотиться не лише через Південь, але й через Захід та Схід ЗДА.

Тижневик „Нюзвік" присвятив цій поважній проблемі майже ціле число з 29 липня. Його численні співробітники на найбільш запальних пунктах „мирної революції" обсервували й аналізували ситуацію, в результаті чого читачі цього журналу мають повну й автентичну картину цього суспільного руху чорного населення.

За словами звітодавців „Нюзвіку", цей рух має всі познаки революційного руху: має свого головного вожадя - надхненника, має героїв, що „упали на полі бою", має знаменито опрацьовану стратегію, а передусім велику, фанатичну й добре здисципліновану „армію".

Провідником цього руху є високоосвічений, 54-річний духовник негритянського походження, Мартин Лютер Кінґ. Він — творець і керівник крайової організації, що бореться за повне зрівняння в правах усіх громадян ЗДА. „Він виявив ділами свої здібності як провідник негрів, він життя своє віддасть за цю справу", — сказала одна опитувана жінка - негритянка. Згідно із статистикою кореспондентів „Нюзвіку", 91% негритянського населення ЗДА серцем і душею, а якщо буде треба, то й ділами, стоятимуть за М. Л. Кінгом.

За даними цього журналу 96% американських негрів належать до якоїсь конфесійної групи. Тож релігійний чинник відіграє важливу ролю в їх боротьбі за краще завтра. Їхні духовники на місцях належать до найбільш відданих „старшин" і організаторів-координаторів цього руху. В своїх святинях вони „кують сталь", загріваючи своїх вірних до масової дії, кидаючи в маси клич: „Господь з нами. Він іде в наших перших рядах"... Звичайно, поліція шанує негритянські доми молитви, і лише поза їхніми мурами арештує тих, хто „не кориться законові".

Першою фазою цієї „мирної революції", згідно з директивами провідників, є демонстративні марші в десятках місцевостей, і про це всі ми знаємо з преси. Деякі деталі цих демонстрацій набирають познак фанатичного й на довшу мету запланованого руху. 80 опитуваних репортерами „Нюзвіку" осіб негритянського походження заявили, що такі демонстрації частинно вже проломили кригу: „Деякі впливові білі провідники донедавна навіть у думці не мали засісти з нами за одним столом, щоб передискутувати причини таких демонстрацій, тепер не так", — сказала одна негритянка. А негритянський духовник з Тексасу заявив: „Демонстрації виявили моральну деґенерацію декого з-поміж білих, а чорних пробудили із столітньої апатії".

Чого хоче негритянське населення ЗДА? Повного зрівняння з білими, і — нічого більше. 66% американських негрів, твердить цей журнал, тобто 13 000 000 душ, бажають жити й працювати там, де є кращі для цього умовини, отже в близькому сусідстві з білими. 75% негрів живуть у повному відокремленні - сеґреґації від білих, з того 42% на Півдні ЗДА. Більшість із цього числа воліють жити на Півночі ЗДА, що, на думку редакції „Нюзвіку", спричинило б ще більше загострення, а також викликало б цілий ряд економічних потрясень на Півночі і на Півдні.

Що таке дискримінація? — запитували кореспонденти деяких визначних негрів. „Це почування, що тебе тиснуть за горлянку", — відповів один із середньою освітою негр з нюйоркського Гарлему. „Це почування, що тебе карають за провини інших", — казав інший опитуваний. Статистично дискримінація означає: 12% негритянського населення без праці.

Аспірації американських негрів на повне зрівняння щодо праці, — подає „Нюзвік" — здебільша нереальні, сильно перебільшені. Наприклад, ряд опитуваних негрів заявили, що негритянські робітники можуть перебрати в свої руки яких 30% кваліфікованих місць праці. На жаль, це не згідне з фактами. За офіційною статистикою, лише 10% дорослого негритянського населення мають кваліфікації на пересічного робітника. Решта — важка проблема Конґресу ЗДА.

Драматичні події у сторіччя звільнення негрів викликали такі фактори: 1) „побратимство крови" вояків ЗДА в другій світовій війні, незалежно від релігії і кольору шкіри; 2) повна десеґреґація в Армії ЗДА, запроваджена в 1948-му році; 3) постання ряду незалежних муринських держав в Африці і 4) історичне рішення Найвищого Суду ЗДА у справі десеґреґації з 1954-го року.

Відрадним явищем у цьому „мирному революційному змагу" за повні права для всіх є статистичні дані кореспондентів „Нюзвіку" на тему патріотизму американських негрів. Усупереч всьому, вірність своїй батьківщині, Америці, також основне задоволення з дотеперішніх своїх меншинних прав позначається відношенням 4:1. Четверта частина опитуваних заявила, що для них „найкраща країна" це ЗДА, а в дальшому порядку вони „вибрали б" такі держави: Францію — 5%; Англію — 3%; Африку — 2%. За СССР не подано ні одного відсотка. Про СССР лише 5% опитуваних сказали загальниково, що там „немає расової дискримінації". Але їхати туди на сталий побут — це „інакша справа" і для американських негрів.

Т. К.

Т. В.

ГОЛОД ЯК ЗАСІБ НАРОДОВБИВСТВА

Один з найпотворніших злочинів в історії — зумисне спричинення голоду, від якого тридцять років тому загинули мільйони українських селян — дожидає ще й досі глибокого, всебічного дослідження. Література, присвячена цій надзвичайній події, доволі скупа, а різні студії чи статті на цю тему мають здебільша фраґментарний характер. Найширша досі праця про голод — видана ДОБРУС'ом книга "The Black Deeds of the Kremlin" — має багато джерельного матеріялу, який по суті є тільки основою для історичного опрацювання. Тому треба вітати кожну нову спробу висвітлити цей чи не найбільш болючий період нашого минулого.

На окреме відзначення заслуговує праця Василя Гришка „Москва сльозам не вірить", що оце недавно появилась друком у видавництві ДОБРУС'у. Хоч і написана для широкої читацької публіки, вона не входить у катеґорію т. зв. пропаґандивної літератури. Від цього охороняє її солідна основа — джерельний матеріял, на який вона спирається. Її варто прочитати.

Цінність Гришкової студії в тому, що вона, мабуть, уперше ставить справу голоду в правильну перспективу. Насвітлюючи історичне тло і ланцюгове пов'язання подій 1929 - 33 років в Україні, автор розкриває справжню суть великого голоду, як один із важливих етапів у послідовно веденій політиці Москви супроти України, саме як політиці плянового народовбивства. З цього погляду руйнування українського села було для Москви самоціллю, а не засобом для осягнення якихось інших цілей. І з цього погляду усякі інші насвітлення голоду, як непередбаченої катастрофи, зумовленої соціяльною перебудовою і економічними конечностями, мусять відійти в тінь. Звичайно і економічний і соціяльний фактори мали своє місце у хитро розрахованій і багатоплановій політиці червоної Москви, але вони не були вирішними.

Хто, наприклад, при здоровому глузді повірить, що для переведення індустріялізації треба було вигрібати під мітлу зерно із запічків селянських хат, засуджуючи таким робом їхніх жителів на мученичу смерть. Або що треба було карати смертю опухлих із голоду людей за збирання колосків у полі. І чому, скажемо, таких большевицьких методів не стосовано в республіці „братнього народу" РСФСР, де вправді був недостаток, але голоду не було і куди втікали голодуючі з України, щоб врятуватися від смерти. Варте уваги те, що саме цей факт був відзначений у на диво об'єктивній статті в „Новому Русскому Слові" з 29-го березня п. н. „Тридцятиліття голоду". Там, між іншим, пишеться так (подаємо в перекладі):

„Брали білети до прикордонних станцій України, а там, перейшовши пару „прольотів", потрапляли до РСФСР, де можна було розжитися картоплею. Або, вже бувши в РСФСР, брали білети ближче до Москви, а там пішки і трамваями проривалися в Москву. А в ній хліба — повно і якого хочеш, без черги. Просто не вірилось при московському хлібному достатку, що десь вимирають з голоду родини, хутори і цілі села. По містах і на залізницях накопичувалися сотні й тисячі трупів".

Так, отже, виходить, що не для всіх була встановлена однакова міра й однакова ціна індустріялізації.

За іншим поширеним поглядом, що його переважно заступають різні чужинні автори, голод був побічним і по суті незумисним наслідком веденої у всесоюзному маштабі колективізації, а зокрема в процесі т. зв. „ліквідації куркуля як кляси". Гришко у своїй праці правильно завважує, що під час голоду українське село було вже значною мірою с к о лективізоване, і хліб „викачували" у селян, землю яких було вже відібрано. Жадних куркулів у той час вже не існувало, а була тільки деяка кількість малоземельних „одноосібників", яких ще не вдалося загнати в колгоспи і яких глузливо прозивали „індусами". А втім, невже шлях до колективізації мусів вести через голодову смерть мільйонів? А якщо голод справді не був штучний, то його можна було у свій час припинити. Для цього в партії вистачало засобів. Однак, чомусь цього не зроблено.

Від деякого часу в совєтській пресі і книжкових виданнях з'являються, мабуть, під тиском ваги заподіяних злочинів, несміливі, ніби виправдуючі натяки про „ряд серйозних помилок", що були допущені під час колективізації, про „порушення ленінського принципу д о б ровільности", про те, що, мовляв, партія не знала, що твориться, а дізнавшись жахнулась. Та всі ці теревені — нехитра гра, розрахована на глупоту. Ніяких помилок чи порушень, очевидно, не було, а був тільки добре продуманий і з большевицькою жорстокістю реалізований плян. Його плоди партія і намагається тепер збирати.

Отож, пояснювання голоду такими причинами, як форсування колективізації чи індустріялізації, треба визнати невистачальним. Очевидно, ці причини існували, але вони були тільки побічними в загальному оперативному пляні, вістря якого було скероване на пряме нищення української національної субстанції. Ця істина стає особливо ясною в світлі постанов останнього з'їзду КПСС про поступове обмосковлення народів Совєтського Союзу, що й підкреслив слушно Гришко у своїй праці. Адже немає сумніву, що знекровлення України шляхом голоду та інших масових „операцій" обмосковлення значно полегшує.

Треба також відзначити, що автор належно підкреслив вийняткове значення українського села, як основи нації, і ясне усвідомлення цього факту червоною Москвою. Українське село і його жителі займають у нашій історії унікальну позицію. Органічно консервативне і стійке в зберіганні своїх традицій, воно жило своїм власним, майже позачасовим життям. У поверховному розумінні його можна було вважати за дещо від-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ПРОПОНУЮТЬ ПАМ'ЯТНИК...

(Закінчення із 1-шої стор.)

я написав брошуру „Прапори Поневолених Народів", яка була видана в 1962-му році. В ній подано короткий нарис історії тих 13-ох народів, державні прапори яких були репрезентовані на параді Леґіону. В цій брошурі також вміщено текст державного закону ч. 86-90, а в передмові сказано, як інші групи та особи можуть вшановувати ці поневолені народи.

„Реакція на мою брошуру була приголомшлива. Я отримував листи з усіх частин країни, а серед них і від людей з тих поневолених країн, які тепер є американськими громадянами. Ел Вейр, редакційний артист „Кетолик Реджистер", з-поміж інших, багато допоміг мені у виданні цієї брошури. Ел нарисував обкладинку, що вдаряла своїм виглядом, а також намалював прапори всіх націй. Тоді я почав думати про створення сталого пам'ятника, який стояв би наче той маяк надії для поневолених народів і в той самий час був би постійною пригадкою для американців, освідомлюючи їх про ті країни, для визволення яких треба діяти та молитись.

„Я поговорив з артистом п. Вейром, і він нарисував проєкт пам'ятника. Очевидно, що справа будови такого пам'ятника зустріне багато перешкод, і не найменшою з тих перешкод буде питання, де його збудувати. Спочатку я думав, що відповідним місцем для пам'ятника був би кемпус котрогось університету чи коледжу, а тепер гадаю, що бездоганним місцем міг би бути острів Еліс, який до 1954 року був центром, де оформлювалось імігрантів до ЗДА. Багато з тих імігрантів залишили свої країни, тікаючи від комуністичного гніту, і тому я уважаю, що острів Еліс є найкращим місцем на такий пам'ятник.

„Щиро вірю в те, що цей острів може бути місцем для пам'ятника. Мені сказано, що для того, щоб зробити це побажання дійсністю, треба внести резолюцію в обидвох палатах, і я певен, що така резолюція буде внесена, а громадяни нашої країни її піддержать, пишучи листи в цій справі до своїх конґресменів. З Божою поміччю такий пам'ятник можна зреалізувати".

За проєктом названого артиста пам'ятник виглядав би так: Прямокутна площа, по довших сторонах якої стоять високі щоґли з прапорами поневолених народів. Всередині площі басейн з водою, прикрашений квітами. Навпроти кожної щоґли з прапором вміщена мармурова плита з дедикаційним написом та основними інформаціями про дану країну. Фронтову сторону поля з прапорами замикає щоґла з американським прапором, встановлена на постаменті з відповідними написами.

Це направду дуже шляхетний плян, реалізація якого могла б мати колосальне значення для поневолених народів і їхніх земляків у вільному світі. Зрозуміло, що здійснення цього пляну зустріло б ще й інші труднощі, крім тих, про які згадує редактор Ремзей. Одначе ті труднощі не є непоборними. Їх можна було б навіть легко поконати, якби ідея спорудження пам'ятника знайшла належне зрозуміння серед усіх етнічних груп в Америці, країни яких поневолені Росією, і якби ми всі мали лише частину тієї доброї волі допомогти поневоленим народам, яку має редактор Роберт Ремзей.

К. Крупський

Олекса Грищенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ
З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

(XIII)

На другому поверсі в невеликій кімнаті-робітні мене просто і щиро прийняв чародій-маґік. „Я не люблю, — казав мені, — справжніх ательє з світлом згори". — „Ви маєте рацію, — відповів я, — таке світло фальшиво освітлює образ". — „Натуральне освітлення з вікна для мене краще," — сказав і посунув трохи далі велике полотно, обернене лицем до стіни. Я придивлявся йому. Низького росту південний еспанець. Бронзове обличчя. Великі, шукаючі очі. На міцний, як бомба, лоб упало пасмо волосся, тверде, як дріт. Кубом, тверде підборіддя, і зараз за ротом глибоко врізались косою дві зморшки. Ми балакали про Щукіна і його колекцію, про його „Даму з віялом" та „Скрипку". Я нагадав йому пасаж про нього з моєї книжки, і накінець ми оглянули мої португальські акварелі. Йому сподобалася найбільше кубістична акварель „Коїмбра" з барвними площинами будинків і набережної Тахо. Пабльо помацав дебелою рукою мою примітивну картонову теку акварель, здавив кінчик пучкою і з дитячою усмішкою сказав: „Певен, що течку сфабрикував сам артист"! — Чого ж не сфабрикував сам малаґський Пабльо, подорожуючи по бідній Еспанії!

Вже у вітальні, прощаючись, ми говорили про Матіса. — „Матіс? Це для дамських капелюхів" — сказав і зачинив двері.

Мої відвідини датуються 1925 роком. Відтоді Пабльо розбагатів, розбагатів колосально. Придбав віллю у Вальоріс коло Канн на Рів'єрі, де розмальовував під греків і ацтеків декоративний посуд, робив скульптуру також із своєї знаменитої кози. Тут, у Вальоріс, бундючно відсвяткували його 80-ку. Але на Блакитному побережжі він не засидівся, придбав десь біля Авіньйону замок, старовинний Вовенарґ, де кінські стайні попереробляв на великі робітні. Учетверте одружився. Під час моїх відвідин мав за жінку доньку російського генерала. А в Парижі посідає щось понад десяток студій, ховається від цікавого, настирливого ока снобів, критиків і просто цікавих людей.

Не зважаючи на страшне багатство, одягається і живе просто. Одне любить: французькі шоколядки та еспанську шинку, яку йому присилають з рідної Еспанії. З двох цих продуктів інтеліґентний Пабльо добуває найбільше творчої енерґії. А його знаменитий плащ усі добре знають. Прим'ятий, поношений — скрізь він у ньому ходить, чи то в Парижі, чи в Ніцці. Оповідають, що раз при вулиці Сан Андре дез-Ар він, розглядаючи вітрину готового одягу, вподобав один. „Добре, — сказав, — але я при собі нічого не маю, я Пікассо". „То нічого", — заспокоїв мистецького дуку маршан.

Від 1944 р. Пабльо — офіційний член комуністичної партії, але капіталісти (бо тільки вони одні спроможні) далі купують усе, що виходить з-під його рук...

Найостанніший крик моди: Пабльо взяв замість пензля ножиці, так, як і Матіс після 80-ки. Ножицями вирізує портрети. Бере аркуш журналу з ілюстрацією, наприклад, зимового дерева і вирізує портрет своєї дружини. Таких портретів наробив уже десятки, вже й видали їх окремим альбомом. Сноби платять гроші і за те, та ще й які! Мабуть, сам „геніяльний до всього" фабрикант дивується!..

ФЕРНАН ЛЕЖЕ
(Fernand Leger — 1881-1955)

Ще під священним небом Геллади довідався я про ім'я секретаря Осіннього Сальону в Парижі. Один француз, п. Бік, професор приватної школи мистецтва в Атенах, побачивши царгородський і атенський цикл моїх праць, дав мені лист-рекомендацію до свого приятеля, секретаря Осіннього Сальону. Відомо, яку ролю грає секретар будь-якої установи.

Не встиг я як слід осістися в Парижі, як треба було нести речі на жюрі Сальону. Справді, я вибрав 24 акварелі та ґваші і передав їх у руки секретаря такими, „як мати породила", тобто без скла, без ніякого обрамування. — „Добре, — сказав мені чемно секретар, — хоч воно трохи запізно, всі дати вже перейдені, але сьогодні передам усе на жюрі. За три дні матимете відповідь".

Тим часом я розшукав на Монмартрі мою землячку Соню Левицьку і Жана Маршана. — „Не знаю, — казав я їм, — що скаже на мої речі жюрі. Відпер туди аж 24". Та дивний збіг часу й обставин! Як пізніше виявилося, Маршан був членом жюрі того року. Проте, він на все мені ані не моргнув, носом не повів.

Через три дні секретар весело привітав мене в своєму кабінеті і сказав: — „Як правило, жюрі приймає тільки дві праці, а з ваших узяло аж 12. Найкращі ґратуляції". О, лишенько, подумав я, це ж їх треба буде обрамляти, а чим і на які кошти?.. Тим часом мій милий секретар „виловив" мої прийняті речі з-поміж тисяч інших, кажучи: „— За два-три дні принесіть усе в порядку, і я це роблю виключно для вас".

Ще перед вернісажем Сальону я довідався, де і в якій залі виставляють свої картини Маршан і Левицька, а самому мені кортіло побачити свої. Настав день вернісажу, для не-посвячених — ціла подія! Із залі Сеґонзака, де він улаштував свій гурт, Маршан взяв мене під руку й увів по-приятельськи в залю Леже. — „Ось ваш Константинопіль", — сказав, посміхаючись. — „Леже! Леже!" — кликав його. Колосальний ростом кубіст обернувся від своєї монументальної композиції, перед якою балакав з друзями. — „Грищенко, — знайомив мене Маршан з Леже, — автор цих ґвашів". — „А ваші речі, — відповів Леже, — мені дуже сподобались і я примістив їх коло себе, коло своєї композиції". — „Дуже дякую, — кажу, — я бачив ваш кубістичний образ у Москві в 1912 р. на виставці „Бубнового валета"." — Широке, простацьке лице, подзьобане віспою, добрі очі, картоплиною дебелий ніс, а одяг — брунатна вовняна сорочка і чорна краватка — говорив про симпатії майстра. Син рільника, народжений на півночі Нормандії, недалеко від Кан чи Гавру. Якраз перейшов за сороківку в часі, коли виставив цю яскраву композицію, завбільшки майже три метри.

ГОЛОД ЯК ЗАСІБ НАРОДОВБИВСТВА

(Продовження із стор. 2-ої)

стале. Але воно було тим природним резерватом, що зберігав незайманим усе багатство культурних надбань народу.

Немов дерево, цупко закорінене в землю, що випускає завжди нові й нові парості, українське село відроджувалось, оновлювалось після різних лихоліть. Коли вищі верстви відчужувались, воно залишалось вірне собі й своїй землі. Так було тоді, коли нащадки старої княжої й боярської знаті перейшли в ряди польських панів, і тоді, коли старшинська верхівка козацької держави влилась у російське дворянство. З надрів селянської маси виростали, неначе дивні квіти, геніяльні постаті, що ставали пробудителями народу. Два корифеї нашої літератури, Шевченко і Франко, це діти села — феномен, що йому подібного не знайдете в інших народів. Зрозуміло, що й українська інтелігенція була у великій більшості селянського походження. Саме тому вона жила завжди в тісному зв'язку з народними масами.

Все це добре бачили вожді комуністичної партії, коли підготовляли свій плян. Українській інтелігенції почеплено ярлик „буржуазно-націоналістичної". Цим зразу переведено її в табір „ворогів народу" і визначено її долю. Але для знищення села засоби прямого терору були мало придатними, тому для цього придумано ефектовніший спосіб — вимореня голодом. Переводити таку операцію не зважувався царський режим, але зважилась на це влада „робітників і селян".

Остаточний удар прийшов несподівано, хоч і завдано його у висліді довгої підготови. Треба мати на увазі, що довголітня неволя витиснула глибоке тавро на духовості українського селянства. Під час революції воно прокинулось до нового життя національно неосвідомлене, політично незріле. Не виявляючи зрозуміння для визвольної боротьби в загально національному пляні, воно розгублювалось у безлічі ефемерних повстанських спалахів, на те, щоб згодом поринути знову в стан інертности. З наївною довірливістю воно легко дало себе впіймати на приману большевицької пропаганди. В Довженковому фільмі ‚Щорс' є такий епізод: головний персонаж фільму, большевицький командир запитує одного з дядьків, чому він за совєтську владу, а не за Петлюру. „Та ми за совєтську власть, — каже дядько, — тому, що вона дає землю, а Петлюра, чорт його знає, і дає й не дає". Через декілька років після цього влада, яка давала землю, почала її відбирати, а відібравши зовсім, почала виморювати голодом не тільки тих, що були проти неї, але й тих, що за нею пішли.

І от, коли вибухнула голодова катастрофа, селяни були зовсім безборонні. Вони гинули поодинці і цілими родинами, цілими селами. Гинули масово, встелюючи своїми тілами багату українську землю, на якій колосилась золота пшениця. Землю, яку вони так любили, але якої оборонити не змогли.

Тих, що залишилися в живих, загнано в колгоспне рабство, в якому вони й досі перебувають. Зведені до рівня злидарів, вони на п'ятому десятилітті побудови комунізму не живуть, а животіють. Їхнє животіння годі порівнювати з станом селянства в будь-якій іншій европейській країні. До них зі згірдливою байдужністю ставиться партійна знать „безклясового" совєтського суспільства.

Може видаватись дивним, що така подія, як голодова смерть мільйонів людей, залишилась поза увагою вільної преси західнього світу. Яка цьому причина? Очевидно, совєтський апарат для здушування правди добре попрацював, щоб вістки про голод не просочувались назовні. Та все таки вони просочились. Відомо, що й в Америці преса приносила вістки про голод, хоч і насвітлюючи їх по-різному, залежно від політичної орієнтації редакторів. Але на цьому й кінчалось. До цієї справи опісля ніхто не повертав, і вона ніколи не стала предметом ширшого розгляду. Різні „контрольні чинники" виявили не тільки байдуже, але й зумисно незацікавлене ставлення до цієї трагічної події. В період рузвельтівської політики вона мусіла бути заглушена, щоб не вносити зайвого скреготу у похвальні пісні Совєтському Союзові.

Що так воно залишилось і досі, в цьому немала заслуга „прогресивних сил", для яких Совєтський Союз, всупереч наявним доказам, є головним забороло світового прогресу.

Ці сили пильно дбають, щоб не допустити нічого, що могло б пошкодити совєтській імперії. По цій лінії вперто промовчується також одну з ключових проблем цієї імперії — проблему національну, так, начебто її взагалі немає. По цій лінії промовчується таку одіозну тему, як масове вбивство селян голодом. Вправді, інколи згадка про цю подію появиться у якомусь журналі чи газеті, однак обов'язково спрепарована так, що образ виходить замазаний або й явно фальшивий.

А проте, зовсім знівечити правди не можна. Вона рано чи пізно знайде належне собі місце в літопису історії. Знайде своє місце й правда про голодовий погром українського села в рр. 1932-33. А в пам'яті народу жах цих років триватиме вічно. Про ці страшні роки переказуватимуть на Україні з роду в рід, з покоління в покоління. Такі речі не забуваються. У свій час їх буде пред'явлено для розрахунку режимові, що несе за них відповідальність.

ГОРДІСТЬ ШИКАГО

Школа Українознавства Т-ва „Учительська Громада" в Шикаго нотує цього року своє найбільше досягнення: 26 абітурієнтів 3-го Вищого Курсу здало матуральний іспит. Під тим оглядом українська школа в Шикаго займає перше місце в ЗДА. Про цей кінцевий іспит був уже допис в „Свободі" 2-го липня ц. р.

Закінчення шкільного року 1962/63 відбулося 15-го червня. Після молебня в катедрі св. о. Миколая, дітвора і молодь в українських народних одягах перейшли до авдиторії нової школи о. Миколая, де перед зібраними родичами та представниками громадянства показали дорібок своєї цілорічної праці.

Іспит - попис показав, що молодь гарно опанувала українську літературну мову та вміє користуватись нею в мистецькій формі. Кожна кляса школи чи то в гуртових рецитаціях, хорових виступах, чи в сольових деклямуціях виказала старанну підготову. Попис дав моральне задоволення родичам, бо переконав їх, що їхні діти навчились багато та є під доброю фаховою опікою. Подібно як у минулих роках, так і цього року школа перепровадила конкурс деклямацій. Головою конкурсової комісії у нижчій ґрупі був дир. Михайло Губчак, у вищій групі проф. Л. Боднарчук.

Спеціяльною радістю сіяли обличчя цьогорічних абсольвентів ,що одержали свої свідоцтва. Їх попрощала учениця 2-го В. Курсу — Д. Кульчицька від молодших товаришів і товаришок. Директор Школи проф. А. Антонович зокрема вирізнив Т. Бурштинського, що завжди і всюди уживає виключно українську мову.

Того самого дня ввечері абсольвенти школи зійшлися ще раз зі своїми батьками, щоб попращатися зі своїми учителями Школи Українознавства. Отець парох монс. д-р С. Кнап, опікунка кляси проф. Л. Боднарук, голова „Учительської Громади" п-ні Ю. Назаревич та директор школи проф. А. Антонович та як гість о. ігумен д-р Красвський, Чина ОО Редемптористів, побажали їм найкращих успіхів в майбутньому та закликали їх пропаґувати українську справу в американському світі.

Від імені батьків подякував виховникам їх дітей дир. О. Дацко, а від імені абсольвентів студентка І. Гікава. Програму цього глибоко-виховного вечора переплітали музичні та декляматорські виступи студентів.

Так виростає нове українське покоління.

На фото — абітурієнти українознавства. — Перший ряд: проф. Р. Сасвич, дир. школи проф. А. Антонович, проф. Є. Дачишин, проф. М. Губчак. Другий ряд: І. Барабаш, І. Попадюк, дир. І. Білоус, представник Шкільної Ради УККА, о. монс. д-р С. Кнап, проф. Д. Шумей, представник „Учительської Громади", Л. Попель, М. Кузич. Третій ряд: Х. Пундій, Х. Луцик, Т. Бурштинський, проф. Л. Боднарук, опікун кляси, Р. Вітковський, І. Гікава, Т. Коссак. Четвертий ряд: У. Бойко, М. Головата, К. Атановська, О. Бровар, Л. Савчин, Д. Турула, Х. Головата. П'ятий ряд: Т. Рак, М. Дацко, Д. Чучук, Д. Баторфальви, Л. Казанівський, О. Борняк, І. Ключник. Шестий ряд: Н. Самиця, А. Вавришин. **М. Г.**

Діти Байону в поклоні Тарасові Шевченкові

7 квітня ц. р. відбувся у Байоні концерт в честь Тараса Шевченка.

В концерті виступили учні місцевої суботньої української школи під проводом учительки Ірини Благітки та пана Голубця.

В склад програми входили слідуючі точки: американський гимн, який відіграла на фортепіяні Леся Вінтонів, дитячий хор відспівав „Заповіт" при акомпаніяменті І. Благітки. Вступне слово виголосила гарно Маруся Дворська. „Реве та стогне" виконав дитячий хор. „Сестра" — деклямувала Люба Сіра. „Село" деклямувала дуже добре Маруся Голубець. Дуже дбайливо відчитала реферат Маруся Фезьо про життя та творчість Поета. Дитячий хор відспівав „Садок вишневий", а Василько Фезьо віддеклямував „Мені тринадцятий минало". На закінчення першої частини дитячий хор виконав „Думи мої" при сміливій рецитації Хай слава буде для них і їх Ірусі Дворської. Заповідала програму Оленка Чиж.

В другій частині діти української суботньої школи, при допомозі своїх батьків та солідної режисерії М. Голубця виконали сценічну картину під заголовком „Перша кривда". Ролі виконували: Мирон Голубець, Леся Вінтонів, Іван Петрінчак, Маруся Дворська, Михайло Шкодин, гурт дітей пані А. Чиж та М. Голубця.

Мушу признати, що наші діти приготовлялися до концерту з великим запалом та завзяттям. Не жалували покинути свої забави, щоб вивчити вірші та пісні найславнішого нашого поета. Таким дітям належиться похвала. ніх батьків!

Коли підійшов до мене пан Голубець та заявив, що „громада недописала" і що шкода було тільки труду, та я заявила: „Я працюю для шкільних дітей, а не для громади", і ми почали концерт при майже порожній залі, на втіху дітям!

І. Благітка

● **В Ізраїлі** розпалилась релігійна дискусія сполучена з вуличними авантюрами в Єрусалимі. Почалось з того, що гурт молодих релігійних фанатиків обкидав камінням автобуси, які прибули з Йорданії з тамошніми баптистами в минулу суботу, себто в жидівське свято. Це з черги спричинило демонстрації ліберальніше настроєної молоді. Арештовано кільканадцять юнаків, між ними сина міністра релігійних справ. Сам міністер схвалив вчинок свого сина.

З культурного життя в Куритибі, Бразилія

Безнастанно запрошувані

Український хор та український танковий ансамбль у Куритибі не здають мистецької першости, втримуючи серед місцевого населення популярність та прихильне ставлення до себе. Вже кілька років, що тільки важливіше в Куритибі відбувається, туди обов'язково запрошують на виступи наших співаків та танцюристів.

Ось недавно мав місце Всебразилійський Конґрес працівників повітових та міських управ. На закінчення праці цього Конґресу влаштовано концерт фолкльорних груп провінції Парани. Безконкуренційну першість здобули українці, яких не тільки нагороджували найгучнішими оплесками, а ще й склали окрему подяку.

А цими днями Куритиба святкувала 270-ліття свого існування. Міська управа влаштувала концерт у величезному театрі „Ґваїра", що вміщає сім тисяч глядачів. Театр був переповнений. Фолкльорні групи на сцені виступали одна за одною, але коли вийшли українці.

Кожний український мистецький виступ перед бразилійською авдиторією супроводжується кількахвилинним вступним словом панни Євгенії Бовкаловської — керівниці Організації Молоді при Хліборобсько - Освітньому Союзі. Так, на Конґресі працівників повітових та міських управ вона, крім стислої характеристики українських співів і танків, сказала дещо й про історію України, зокрема про адміністрацію колишніх українських „полків", „сотень" та „повітів", одночасно підкресливши волелюбне й демократичне наставлення українського народу. На вечорі, присвяченому Куритибі, панна Бовкаловська головний наголос зробила на з'ясуванні причин еміґрації з України і доволі докладно розповіла про українську еміґрацію в Бразилії, в Парані і вужче — в Куритибі.

Як хором, так і танковим ансамблем керують не професіонали (бо таких тут нема), а аматори — молоді люди українського походження, роджені вже в Бразилії. Хор працює під дириґентурою п. Адама Барана, а танковим ансамблем керує згадана вже вище панна Бовкаловська. Учасники обох мистецьких груп — теж переважно дівчата й хлопці, що світ побачили в різних місцевостях естада Парани.

Пробудження

Довший час у Куритибі українського театрального життя майже не існувало. Лише спорадично, коли-не-коли, хтось надумається, збере кількох своїх ближчих знайомих та й „утне" з ними якусь комедію на одну дію. А українці Куритиби дуже люблять театральні вистави й охоче ходять їх дивитися. Вони неодноразово зверталися до наших місцевих організацій, щоб ті постаралися про створення постійного драматичного гуртка, але досить довго з цим нічого не виходило.

„Пролом" зробило Товариство Прихильників Української Культури (ТПУК), що першим спромоглося зібрати достатню кількість аматорів і підготувати з ними чотириактову п'єсу. Вистава ТПУК'у йшла в двох залях Куритиби, обидва рази з „аншлягами", а потім її ще показали в Порто Алеґре, де вона теж мала виїмятковий успіх.

Такий вдалий початок ТПУК'у заохотив взятися до праці на театральній ниві й Хліборобсько - Освітній Союз, вірніше Організацію Молоді при ньому. Тепер тут уже теж створили драматичний гурток, який розпочав працю над великою драмою „Вихрест". Гуртком взявся керувати член управи Організації Молоді п. Антоніо Ґреськів. Для цього він навіть перейшов короткотерміновий курс режисури при міському театрі „Ґваїра". Учасники гуртка — виключно молодь.

Хоч з театральною справою в Куритибі сьогодні маємо пробудження, але тут обов'язково треба залучити до праці режисера - фахівця. Глядачів є досить, однак їм належить давати повноцінніші речі. Це однаково стосується і хору, і танків, і драматичного гуртка. В Сан Павльо, кажуть, є фахові мистецькі сили, які працюють на різних роботах, тільки не в мистецтві. Українським організаціям Куритиби варто ними ближче поцікавитися, бо тут їм є де застосувати свої знання і досвід.

Мих. Килинний

Успішна Дивізійна Вечірка в Гантері, Н. Й.

Гантер, (Б. Л.) — Братство Броди - Лев. Інк. з Ню Йорку влаштувало дня 27-го липня 1963 р. в Гантері традиційну Володимирівську Вечірку при співучасті 500 осіб.

Присутніми були багато визначних українських громадян і комбатантів, а між ними голова Головної Управи Братства б. вояків І. У Д. — УНА інж. Іван Скіра з Філядельфії. Забавовий Комітет очолював голова Братства Броди - Лев сот. Йосиф Стеткевич з Ню Йорку, а забавою проводив пор. В. Прончак з Філядельфії.

Чистий прихід розділено на видання альбому Першої Української Дивізії УНА і на поставлення іконостасу в новозбудованій місцевій укр.-кат. церковці св. Івана Хрестителя.

Батьків — ЛІЮ і БОГДАНА —
та бабусю ТЕОДОРУ МЕРКУРІВНУ
друзі сердечно вітають
з народженням їхнього первуна-пестуна,
їхньої донечки та внучки
ВІКТОРІЇ.

З'їзд Української Дівочої Гімназії УПТ „Рідна Школа" в Станиславові

Колишні учениці Української Дівочої Гімназії „Рідна Школа" в Станиславові переживали 14 і 15 червня незабутню подію. Саме в тому часі минуло 25 років, як вони здавали матуру, вийшли в світ на самостійне життя, ставши зрілими членами своєї суспільности.

Різні були шляхи їхнього життя. Одні продовжували свою освіту, інші пішли працювати, ще інші одружились. Та незабаром, бо тільки за рік, усім їм довелось пережити ще одну подію, цим разом жахливу II-гу світову війну. Її наслідки для цієї групи дуже трагічні. Половина виїхала на чужину, вибравши радше поневіряння, ніж неволю під чоботом большевицького окупанта, друга половина, із-за різних причин мусіла залишитися. Большевицький окупант забрав дві жертви із тієї кляси, дві талановиті, незвичайно здібні та вартісні одиниці: незабутню Бронку Е. й Ірку Ф., яких замучено в казематах на вул. Білінського. Доля тієї частини кляси, що залишилась на Рідних Землях, мало нам відома, зв'язку з нею зовсім нема, є тільки різні поголоски і непотверджені інформації. За те та частина кляси, що виїхала на еміґрацію, постійно тримає зі собою зв'язок. Це сміливо можна сказати одна одинока кляса, що кореспондує із собою, та ось оце влаштувала вже свій третій з'їзд: перший в 10-ліття матури, другий в 20-ліття, а третій у 25-ліття.

Перший поматуральний з'їзд відбули в Реґензбурзі в Німеччині. Хоч приїхало нас небагато, бо тільки 8 учасниць, проте відбулося все дуже урочисто. На з'їзд приїхали дорогий наш незабутній опікун кляси проф. В. Павлусевич та дир. С. Глушко. Решта товаришок, розсіяних по віддалених частинах Німеччини та Австрії, прислали свої привіти та побажання. Там ми постановили відбути з'їзд за слідуючих 10 років вже на новому місці поселення. Так і зробили, влаштували цей з'їзд в Ню Йорку, який рівночасно став почином для влаштування цього самого дня з'їзду всіх учениць нашої гімназії. На з'їзд прибуло вже більше нас бо аж 11; не мали ми вже того щастя вітати в себе нашого дорогого проф. В. Павлусевича, який покинув цей світ декілька днів перед нашим з'їздом. На цьому з'їзді ми постановили зустрітись знову, але вже за п'ять років.

І ось 14 і 15 червня ми знову зустрінулися. Не всі як плянували, бо обмежений час до двох днів не дав змоги товаришкам з Шикаґо та Канади взяти участь, але за те приїхали з Філядельфії, Ню Йорку, Нюарку, Рочестеру. І навіть наш дорогий директор Степан Глушко не пожалів сил і труду і прилетів із далекого Денверу, із Колорадо, за що ми всі йому невимовно вдячні.

З'їзд цей ми відбули в наших американських Карпатах у Гантері, на Кобзярівці. Навіть вілля „Ксеня" нагадувала нам наші рідні гори, Потік - Прут, а гора на другому боці — околиці Яремча, Ямної чи Микуличина. До ще більш рідного настрою причинилась наша гуцульська церковця, в якій ми вислухали Службу Божу, відправлену о. парохом Б. Осідачем в намірені з'їзду.

В неділю ранком ми відбули свою збірку кляси. Молитва. Директор вітає приявних абітурієнток. В своєму слові дякує Всевишньому, що дозволив йому разом з нами зустріти 25-ліття після матури. „Я гордий, що Провидіння Боже доручило мені виховувати дівочу молодь в Рідній Школі, виховувати майбутню українську матір, бо вона сповняє важну ролю в сім'ї - родині і укр. спільноті. Велика заслуга Головної Управи Рідної Школи, що оснувала середні дівочі школи. Моє прохання до вас: передайте рідношкільну ідею своїм дітям". Директор заступає ролю опікуна кляси і читає із зробленого на основі таблько дневника всіх абітурієнток з 1938 року. Прочитавши дневника присутніх і неприсутніх, щойно тоді перед нашими очима став нам усім пройдений нами шлях. Скільки змін ці роки нам принесли. Майже кожна з нас має вже великі діти, які або закінчують в цьому році американську гайскул, чи незадовго будуть її закінчувати, а декілька з нас має вже студентів університетів. П. дир. Глушко подав інформації про членів учительського збору, з яких багато вже не живе. Не стало в живих дорогого нашого катехита о. Горняткевича, професорів Павлусевича, Мороза та нашого першого опікуна кляси проф. Никифорука. Деякі професори живуть на еміґрації, інші залишились за залізною заслоною. Пан директор попросив усіх присутніх вшанувати їхню пам'ять повстанням з місць та однохвилинною мовчанкою. Вшанували ми теж і пам'ять наших двох незабутніх товаришок, замучених в большевицькій тюрмі.

Після цього Директор попросив кожну із присутніх окремо розказати про все, що кожна з нас пережила за час цих 25 років. Це була дуже урочиста та цікава хвилина. Слухаючи кожної, можна писати цілі книжки — таке багате в переживання було це чверть сторіччя. Тяжко не раз вірити, що людина потрапить перенести все це і не заломитись, та могти ще й сміятись після цього. Декому з наших товаришок довелось пережити тяжкі родинні трагедії, однак вони не заломились під ними, а дальше прямують до наміченої цілі. Завважилось із звітів життя, що всі учасниці з'їзду, як і ті, що не змогли приїхати, не тільки свідомі одиниці та матері, що виховали своїх дітей на свідомих українців — це цінні одиниці - члени української нації. Можемо бути горді з того, що не завели своїх виховників, які докладали стільки зусиль, щоб нас не тільки „грамоти навчити", але на корисних членів українського народу виховати. І це ми виконали. Оці 25 років життя після закінчення гімназії виповнені не дільки працею над собою, але також працею на народній культурно-національній ниві, ведення садочків, курсів українознавства, активна участь і праця в молодечих організаціях, жіночих товариствах та загально-громадських організаціях виповняє всі вільні хвилини, на які нам наша фахова і домашня праця позволяє. Діти кожної з нас, — це активні члени молодечих організацій Пласту і Суму, свідомі українці, що не соромляться країни походження своїх батьків.

Дуже зворушливі хвилини переживали учасниці з'їзду, слухаючи слів свого дорогого директора С. Глушка, що коротко розказав про історію існування нашої гімназії. Йому довелось бути останнім директором, а його близькому сусідові із Рідного Покуття дир. Никифорові Данишеві бути її першим директором. Гімназія переживала різні прикрі хвилини, бо польська влада намагалася за всяку ціну перешкодити її праці, роблячи всілякі провокації, щоб її закрити. Однак усі директори з учительським збором докладали всіх можливих зусиль, щоб цю гімназію втримати. Завданням гімназії було виховати свідому українську жінку в релігійно-національнім дусі. Це завдання директор С. Глушко разом із усім своїм учительським збором намагався перевести в життя. І це, можемо сказати, йому вдалося. Багато перешкод йому, як директорові довелось поборювати. Польська влада ставила різні домагання, гімназія не мала права прилюдности, що мало відстрашувати учениць поступати до цієї школи. Директорові приходилось не раз проковтнути гірку пігульку від польської влади, коли він намагався оправдати молодь. Кляса, до якої ми ходили завжди була найближча його серцю. Це не тільки найчисленніша кляса, але рівнем навчання стояла дуже високо. Більше як половина відзначаючих учениць, сильна інтелектуально, незвичайно здібна і енерґічна організаційно, свідома національно, активна в мистецькому житті школи — протягом кількох років була центром і життям всієї гімназії. Це теж остання кляса старого типу. Тому сьогодні, вітаючи всі ці дорогі йому учениці, бачить, що не завівся в сподіваннях, що вони такі, якими йому їх все хотілось бачити. Просить Всевишнього, щоб дозволив йому прибути ще на 30-літній з'їзд, та ще раз пережити такі радісні та зворушливі хвилини, як їх він переживає сьогодні.

Крім формальних, офіційних частин, зїзд мав ще й веселі хвилини, а це були спільні обіди та сніданки, спільний вечір з чоловіками та дітьми та іншими членами-ученицями гімназії, які прибули на з'їзд, як гості. З великою приємністю вітали ми гостей пані О. Томашівську та В. Рублеву, які як членки Батьківського Кружка нашої гімназії займались влаштуванням для нас в школі всіляких прийнять, буфетів на забавах, тощо. Це була наче мініятюра самої гімназії, що приїхала зустрітись по довгій перерві. За це ми їм незвичайно вдячні. Під час цих неформальних хвилин тільки і чулось: ...„ а чи пам'ятаєш як то . . . " і т. д. Довго поза північ згадували різні пригоди, моменти з життя гімназії, співали „старих" пісень, які тепер, після 25 років вже не дуже чуться серед молодої ґенерації.

Роз'їхались ми в неділю вечером із сильною постановою ще зустрітися за 5 років.

Усім учасникам З'їзду щире спасибі, що не пожаліли труду приїхали на цей з'їзд, а головно нашому дорогому панові директорові, що звеличав цей з'їзд своєю присутністю.

Панству Кобзярам наша сердечна подяка, які займилися господарською сторінкою з'їзду, даючи нам змогу побувати в направду українському оточенні. Гуцульський характер віллі, устаткування їдальні, мистецьке оформлення їдальні включно з панорамою Е. Козака — у великій мірі причинилось до того, що ми хвилину забули, що ми на чужині. Дай їм, Боже, щоб і надалі мали вони сили продовжувати цю гарну ідею створення українського літниськового середовища, яке вони започаткували і яке вже формується.

Мирослава Приймак
Учасниця З'їзду
(Рочестер, Н. Й..)

Читайте щоденник „Свободу"!

ПОВІНЬ В БОФФАЛО, Н. Й.

Спричинену зливним доіцем повінь в околицях міста Боффало, Н. Й., хлопці використовують для цілком приємної купелі. Доіц падав шість годин і вкрив вулиці шістьма стопами води.

Зі спорту

ДРУЖИНОВІ ПЕРШЕНСТВА ТЕНІСУ УСЦАК

Вже в наступну неділю, 4-го серпня відбудуться перші розгривки тенісу за дружинове першенство Української Спортової Централі Америки і Канади. До участи в цих першенствах зголосилися тільки чотири дружини, а саме: „Львів" — Торонто, „Львів" Клівленд, „Черник" — Дітройт і Карпатський Лещетарський Клюб — Ню Йорк.

КЛК Ню Йорк репрезентуватимуть два змагуни Константин Бень і Юрій Лимаґа, які розіграють з „львов'янами" у Торонті чотири поодинокі гри та одну подвійну.

Згідно з пляном цих дружинових українських першенств, перших на терені ЗДА і Канади, переможці цих двох зустрічей мають опісля розіграти між собою фінальні змагання за чемпіонат УСЦАК, дата яких буде ще устійнена, чи точніше узгіднена з фіналістами.

ВІДБИВАНКАРІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ ПАСЕЙК ЗДОБУЛИ ЩЕ ОДНУ ЧАШУ

Минулої суботи, 27-го липня, чоловіча дружина відбиванки Української Централі з Пасейку взяла участь в турнірі відбиванкових дружин, влаштованих польськими спортовцями на оселі „Полянка" в ОВК Рідж, Н. Дж. Запрошена одинока українська дружина до турніру шести дружин вийшла зі змагань переможцем, здобуваючи перше місце та чашу. Відбиванкарі Української Централі грали в наступному складі: Р. Свистун, А. Навроцький, Ю. Бук, Л. Лужняк, Я. Герман, Б. Кобзар, Р. Макаренко і М. Смородський. Українську дружину щиро гостили польські господарі, за що їм подякував у своєму слові під час прийняття провідник відбиванкарів Р. Свистун.

в. с.

Короткі вістки

• **Ген. Ерл Дж. Вілер,** шеф штабу Армії, заявив, що підписаний з Совєтами договір про заборону атомових детонацій не перешкодить Америці змагати далі до створення протиракетної ракети, бо той договір дозволяє на підземні атомові експерименти. Зате названий генерал відмовився будь-що сказати про проєктований пакт неаґресії з СССР.

• **Група республіканських конґресменів** написала листа до през. Кеннеді, домагаючись „швидкої та енерґійної" акції в справі припинення закордонної торгівлі з Кубою Кастра. Конґресмени звертають увагу, що 50% потрібних Кубі товарів привозять кораблі під прапорами союзних з Америкою країн.

• **„Блю Кросс Плен"** з стейту Ню Джерзі зробив умову з 64 домами старців в тому стейті для уділювання опіки для тисячів старших осіб, які підходять під умови згаданого пляну. Члени так званої „Сініор Ситизен проґрам" дістають право на 70-денне лікування у шпиталі щороку, як теж по два дні в кожному з отих домів старців — за кожний невикористаний шпитальний день.

• **У головних федеральних державних аґенціях** Америки працювало в червні цього року 1,459,004 цивільних осіб, поруч із 1,050,024 військовиками. Річ іде тільки про аґенції, а не інші державні установи.

• **У Скопле** в Югославії, що його навістив страшний землетрус в п'ятницю минулого тижня, віднайдено дальших 20 осіб живими під руїнами міста. Рятункова акція велась із приладом, який нотує найменші згуки з-під руїн. Той прилад привезла французька експедиція, яка зробила була раніше добрі досвіди з таким приладом у рятуванні жертв землетрусу в Марокко. Зате віднайдено американського сержанта Гаролда Стасі і його дружину — вже мертвими. Місто Скопле, в якому згинуло круго 2 000 осіб, а всіх оцілілих масово переселюється, робить враження примарного цвинтарища. Уряд і управа того міста заповідають відбудову його, але на іншому місці. Скопле мало в своїй історії 4 великі землетруси, перший із них в 518 р. пер. Хр.

ТАРЗАН, ч. 5077. Привід для вбивства.

Містерія ще більше загострилась, коли пасажира, який радився з Джеком Келлі, задушено в його каюті.

І тепер, знову на пристані, мисливець вирішив дослідити скриню, що її залишила нещасна людина.

Він не знайшов нічого, крім дешевенької біжутерії. І це — неймовірна річ! —було приводом для вбивства . . .